

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 310 sahifa,
12-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktab o'quvchilarining musiqiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	10
<i>Abilov Muslim Normuxammadovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati.....	14
<i>Bolqiyev Axmad</i>	
Jamiyat muhitida radikalizmning oldini olishga qaratilgan uzluksiz profilaktika tizimini yaratish	17
<i>Axmedova Iroda Shaxitbekovna</i>	
Inklyuziv ta'lim va gospital pedagogikani rivojlantirishda pedagogning tashkilotchilik madaniyati: nazariy va amaliy aspektlar	22
<i>Djabborov Ma'sud Bahriddinovich, Arolova Zarina Lochin qizi</i>	
Developing Sociolinguistic Competence in Intensive Teaching of Foreign Languages to Adults	28
<i>G. R. Tolibova</i>	
Языковая выразительность и художественный мир сказки "Муха-Цокотуха"	31
<i>Garifullina Alsu Robert qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda nasriy asarlarni o'qitish	35
<i>Ibodullayeva Madina Muzaffar qizi</i>	
Nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlari	38
<i>Ibroximova Fotimaxon Qobiljon qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarni fuqarolik hayotiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasining nazariy-metodologik tahlili (CTP dasturi misolida).....	42
<i>Ikmatullayev G'ayrat Zokirovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv motivatsiyasini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish yo'llari	47
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna, Ismoilova Mohinur Faxriddin qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida milliy o'quv dasturini amaliyotga joriy etishning asosiy tamoyillari	52
<i>Mamanazar Djumayev</i>	
Turli vazn toifalaridagi dzyudochilarning texnik-taktik tayyorgarligini takomillashtirish	61
<i>I. B. Matmuratova</i>	
Maktabgacha ta'limda xalqaro monitoring va baholash dasturlarining o'rni	65
<i>Mutalova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Raqamli texnologiyalar orqali o'quvchilarning intellektuallik koeffitsientini rivojlantirish va zamonaviy ko'nikmalarini shakllantirish	69
<i>Normamatova Sevinch Asror qizi</i>	
Ona tilidan o'quvchilarning pragmatik kompetensiyasining rivojlanganlik darajasini aniqlash mezonlari.....	73
<i>Oloqova O'g'iljon Mamanazarovna</i>	
Oliy ta'limda adaptiv raqamli ta'lim texnologiyalari asosida o'quv jarayoni samaradorligini oshirish modeli ...	77
<i>Quchqarova Dilnovoz Shaymaxammad qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini autentik videomateriallar asosida rivojlantirish metodikasi	81
<i>Qurbonova Shalola Ilhomiddinovna</i>	
Jadid ma'rifatparvarlari pedagogik merosini tadqiq etishning zamonaviy ijtimoiy-pedagogik ahamiyati	84
<i>Raxmatova Dilbar Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini xalqaro baholash dasturlari asosida rivojlantirish	88
<i>Shavqiddin Burxonov</i>	
Development of Students' Artistic Taste and Aesthetic Education as a Pedagogical Problem.....	91
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
O'smirlarda huquqiy madaniyatni shakllantirishda ma'naviy-ma'rifiy faoliyatning pedagogik imkoniyatlari...	95
<i>Umarov Qobiljon</i>	

Ta'lim va tarbiya tizimida falsafiy yondashuvning pedagogik asoslari	98
Umurov Sharif Rajabovich	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida so'z turkumlariga oid mashg'ulotlar ustida ishlash	102
Voxidova Muqaddas Rasuljon qizi	
Методические основы развития критического мышления обучающихся при изучении информационных технологий в условиях использования искусственного интеллекта	106
Панжиева Назокат Норматомовна	
Динамика морфологической системы современного русского языка в условиях цифровизации	111
Тураева Дилфуза Даминовна	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri	116
Abdug'aniyeva Saodat Shuhrat qizi	
Blended Learning Pedagogy in University EFL Writing Courses: Effects on Linguistic Accuracy and Learner Autonomy	120
Inomidinova Dildorxon Ikramovna	
O'smirlik davrida psixologik rivojlanishning muhim jihatlari va uning determinantlari.....	125
M. S. Usmonova	
The Relationship Between Grammar Knowledge and Writing Proficiency in EFL Learners	130
Tahirova Shaxribonu	
Особенности интерпретации юридических терминов в медиатекстах.....	139
Хамидова Нигора Тулкуновна	
Sportchilarning ijtimoiy moslashuvda murabbiy shaxsining roli	142
Akbarova Maloxatoyimposhsha Saidto'ra qizi	
Raqamli asrda yoshlarning media savodxonligi: ingliz tili og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda vlog yuritishning o'rni.....	146
Akramova Yulduz Farxadovna, To'rayeva Maftuna Ravshanovna	
Naqshbandiya ta'limotida psixospiritual paradigmalarining mohiyati	151
Ashurova Gulru	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarining hamkorlikdagi o'quv faoliyatini monitoring qilish mexanizmlari.....	154
Bekmuratov Qadirbergen Quwanishbaevich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarining kasbiy-ijodiy qobiliyatlarini takomillashtirish.....	158
Hotamov Lochinbek Uktam o'g'li	
Improving Speaking Skills Through Authentic Videos Abstract	162
Imamaliyeva Gulnoza Ulug'bekovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi (pedagogik ritorika fani misolida).....	168
Ismoilov Muhammadkarim Miraxmat o'g'li	
Boshlang'ich ta'limda kommunikativ universal o'quv faoliyatlarini rivojlantirishning texnologik asoslari (2-sinf rus tili darslari misolida)	170
Jabborova Muslima Toxirovna	
Pedagogik amaliyot jarayonida talabalarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishning innovatsion mexanizmlari	175
Karimova Barno Ergashevna	
Raqamli ta'lim muhitida milliy o'quv dasturini amaliyotga joriy etishning asosiy tamoyillari	178
Mamanazar Djumayev	
Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning pedagogik-didaktik asoslari	187
Maxmudova Gulchiroy G'anisherovna	
Regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarining tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning differensial metodikasi	191
Nematov Bahodirbek Baxtiyor o'g'li	
Oila muhitida siblinglararo munosabatlarda psixologik manipulyatsiyaning namoyon bo'lish xususiyatlari...	195
Nishanova Zulfizar Yashin qizi	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlashning hozirgi holati hamda innovatsion ta'lim texnologiyalari va tpack yondashuvi asosida pedagogik shart-sharoitlarni takomillashtirish	199
Nozimabonu Tojiboyeva	
Agressiv xulqning ijtimoiy-psixologik determinantlari.....	204
O'ktamova Shohida Odilbek qizi	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik afzalliklari va xavflari.....	209
Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li	
Kichik tadbirkorlik subyektlarining hudud eksport salohiyatini oshirishga ta'sirining ekonometrik-statistik tadqiqi	214
Boymatova Dildora Olim qizi, Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarga tovush yo'nalishini aniqlashtirish metodikasi.....	218
Haydarov Islomjon Hatamjon o'g'li	
Bolalar folklori asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	222
Jo'raboyeva Mushtariy Jamoldin qizi	
O'zbekistonda maktab ta'limida o'quvchilarning kasbiy salohiyatini aniqlashda sun'iy intellektdan foydalanish	228
Karimova Sarvinoz Hojiqurbonovna	
Aqli zaif bolalarning so'zlashuv nutqiga qo'yiladigan talablar	233
N. S. Mirbabayeva	
Oliy ta'lim muassasasida ta'lim va tarbiya berish metodlari	237
Kamalov Rustam Azizovich	
Bo'lajak logopedlarni tayyorlashda pedagogik mahoratini rivojlantirish xususiyatlari.....	241
Shamsiyeva Sevara Yusupovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	244
Tangirqulov Elmurod Aliyarovich	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanish	248
Toshtemirova Sarvinoz Obidovna	
Shaxsning ijtimoiy-psixologik yo'naltirilganligi guruhviy jipslikni belgilovchi individual omil sifatida	251
Turayev Nurmuhammad Alibek Fozil o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish (aqliy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar misolida).....	254
G'ofurova Umida O'tkirbek qizi	
The Role of Artificial Intelligence in Creating Interactive Methods in English	258
Urozboyeva Mavluda Shukurlo qizi	
Bo'lajak muhandislarda ekologik madaniyatni rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	262
Xalikova Xurshida Abdullayevna	
Suv ekotizimlarida turlar sonining kamayishini eDNA metabarkoding orqali aniqlash va uning oziq-ovqat xavfsizligidagi ahamiyati.....	267
Xalilova Nigora Ixtiyorovna, Izzatilloeva Umida Kamolovna	
Asalarilar sonining kamayishi va global ekologik xavf	272
Xalilova Nigora Ixtiyorovna, Sayfulloyeva Dilnura Samandarovna	
Enhancing A2 Learners' English Speaking Skills Through Short Stories With Structured Question-and-Answer Activities	276
Xudoyberdiyeva G. Sh.	
Кризис интеллигента и поиск смысла жизни в русской и мировой прозе XX Века: сравнительный анализ романов "Обломов" (И. Гончаров) и "Великий гатсби" (Ф. С. Фицджеральд) ..	280
Аманова А. А., Саттарова М.	
Понятие профессиональной ориентации и ее педагогическая сущность	285
Каримова Наргиза Абдугафуровна	
Talabalarning sun'iy intellektli ta'limiy vositalarni loyihalash kompetentligini shakllantirishning pedagogik shartlari	289
Toxirov Feruz Jamoliddinovich	

Maktab ta'lim tizimida STEAM yondashuvini joriy etishda loyiha boshqaruvining roli va samaradorligi 293 Avalboyeva Mavluda Abdumalikovna	293
Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning innovatsion mexanizmlari 300 Xodjayeva Matlyuba Rustamovna	300
Biologiya darslarida interaktiv metodlar orqali o'quvchilarning tanqidiy va kreativ fikrlashini rivojlantirish 304 Hayitov Abdurasul Eshdavlatovich, Anvarjonova Odinaxon Xayrullo qizi, Rahimova Fazilat Akrom qizi	304

REGBI MASHG'ULOTLARI JARAYONIDA TALABALARNING TEZKOR-KUCH SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING DIFFERENSIAL METODIKASI

Nematov Bahodirbek Baxtiyor o'g'li
 "University of economics and pedagogy" NOTM
 "Maktabgacha ta'lim" kafedrasini mudiri, dotsent,
 stajyor-o'qituvchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning differensial metodikasi ilmiy-pedagogik jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi regbi bilan shug'ullanuvchi talabalarning individual jismoniy imkoniyatlarini hisobga olgan holda tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning samarali metodikasini ishlab chiqish va uning samaradorligini aniqlashdan iborat. Tadqiqotda pedagogik kuzatuv, test sinovlari, pedagogik tajriba hamda matematik-statistik tahlil metodlaridan foydalanilgan. Tadqiqot natijalari differensial yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning tezlik, sakrovchanlik, portlovchi kuch va umumiy jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshilashini ko'rsatdi. Xulosa sifatida regbi mashg'ulotlarida differensial metodikani qo'llash sportchilarning jismoniy tayyorgarligini optimallashtirish va mashg'ulotlar samaradorligini oshirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Kalit so'zlar: regbi, tezkor-kuch sifatleri, differensial metodika, jismoniy tayyorgarlik, sport mashg'uloti, portlovchi kuch, tezlik, sakrovchanlik, talaba-sportchilar, pedagogik tajriba, sport pedagogikasi, mashg'ulotlar samaradorligi.

Abstract: This article provides a scientific and pedagogical analysis of a differentiated methodology for developing students' speed-strength qualities during rugby training sessions. The purpose of the study was to design and evaluate an effective methodology for improving the speed-strength abilities of rugby-playing students by taking into account their individual physical characteristics. The research employed pedagogical observation, physical fitness testing, pedagogical experimentation, and mathematical-statistical analysis methods. The findings revealed that training sessions organized on the basis of a differentiated approach significantly improved students' speed, jumping ability, explosive power, and overall physical fitness. It was concluded that the application of a differentiated methodology in rugby training contributes to optimizing athletes' physical preparedness and enhancing the overall effectiveness of the training process.

Key words: rugby, speed-strength qualities, differentiated methodology, physical fitness, sports training, explosive power, speed, jumping ability, student-athletes, pedagogical experiment, sports pedagogy, training effectiveness.

Аннотация: В данной статье с научно-педагогической точки зрения проанализирована дифференцированная методика развития скоростно-силовых качеств студентов в процессе занятий регби. Цель исследования заключалась в разработке эффективной методики развития скоростно-силовых качеств студентов, занимающихся регби, с учетом их индивидуальных физических возможностей, а также в определении ее эффективности. В ходе исследования использовались методы педагогического наблюдения, тестирования, педагогического эксперимента и математико-статистического анализа. Полученные результаты показали, что занятия, организованные на основе дифференцированного подхода, способствуют существенному улучшению показателей скорости, прыгучести, взрывной силы и общей физической подготовленности студентов. Сделан вывод о том, что применение дифференцированной методики в тренировочном процессе по регби способствует оптимизации физической подготовки спортсменов и повышению эффективности тренировок.

Ключевые слова: регби, скоростно-силовые качества, дифференцированная методика, физическая подготовка, спортивная тренировка, взрывная сила, скорость, прыгучесть, студенты-спортсмены, педагогический эксперимент, спортивная педагогика, эффективность тренировок.

KIRISH

Jahon sport amaliyotida regbi sport turi jismoniy sifatlarni kompleks rivojlantiruvchi, yuqori intensivlikdagi sport turlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Mazkur sport turi bilan shug'ullanuvchi sportchilardan yuqori darajadagi tezlik, kuch, chidamlilik, chaqqonlik va koordinatsion qobiliyatlar talab etiladi. Ayniqsa, o'yin davomida yuzaga keladigan dinamik vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish, qisqa vaqt ichida maksimal kuch sarflash va

yuqori tezlikda harakatlanish sportchilarning tezkor-kuch sifatleri bilan bevosita bog'liq hisoblanadi. Shu sababli regbichilar tayyorgarligi tizimida tezkor-kuch sifatlerini rivojlantirish masalasi alohida ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Dunyoning rivojlangan sport markazlarida regbi sportchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirishga qaratilgan ko'plab ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, sportchilarning individual imkoniyatlari, funksional holati va jismoniy tayyorgarlik darajasini hisobga olgan holda mashg'ulot yuklamalarini tabaqalashtirish (differensiallashtirish) orqali yuqori natijalarga erishish imkoniyatlari o'rganilmoqda. Biroq mavjud tadqiqotlarning aksariyatida tezkor-kuch sifatlerini rivojlantirishning umumiy metodikalari yoritilgan bo'lib, talabalar regbisida individual xususiyatlarni hisobga olgan differensial metodikalar yetarli darajada tadqiq etilmagan.

Mamlakatimizda jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar doirasida oliy ta'lim muassasalarida sport turlarini takomillashtirish, talaba-yoshlarning sport mahoratini oshirish hamda ularning jismoniy tayyorgarlik darajasini yuksaltirish muhim vazifalardan biri sifatida belgilangan. Shu bilan birga, regbi sport turi bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil etishda talabalarning individual jismoniy imkoniyatlarini hisobga olgan holda tezkor-kuch sifatlerini rivojlantirish metodikasining ilmiy asoslarini ishlab chiqish zarurati mavjud.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, regbi mashg'ulotlari jarayonida tezkor-kuch sifatlerini rivojlantirishga oid ilmiy ishlarda mashg'ulot vositalari va usullarining umumiy tavsifi berilgan bo'lsa-da, talabalarning tayyorgarlik darajasi, morfofunksional xususiyatlari va jismoniy imkoniyatlariga mos differensial yondashuvning samaradorligi yetarlicha o'rganilmagan. Ushbu holat mazkur tadqiqot mavzusining dolzarbligini belgilaydi.

Tadqiqotning maqsadi regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarning tezkor-kuch sifatlerini rivojlantirishning differensial metodikasini ishlab chiqish va uning samaradorligini ilmiy asoslashdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

- regbi sportida tezkor-kuch sifatlarining nazariy va metodik asoslarini tahlil qilish;
- talaba-regbichilarning tezkor-kuch tayyorgarligining mavjud holatini aniqlash;
- talabalarning individual jismoniy imkoniyatlariga mos differensial mashg'ulot metodikasini ishlab chiqish;
- ishlab chiqilgan metodikaning samaradorligini pedagogik tajriba-sinov ishlari asosida aniqlash;
- olingan natijalar asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sport tayyorgarligi nazariyasi va metodikasi bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlarda tezkor-kuch sifatleri sport natijalarini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida e'tirof etiladi. Tezkor-kuch sifati sportchining minimal vaqt oralig'ida maksimal kuch namoyon qila olish qobiliyatini ifodalaydi. Regbi sportida ushbu sifatlar yugurish, tezlanish, sakrash, to'p bilan harakatlanish, raqib bilan kurashish va o'yin vaziyatlarida samarali harakat qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xorijiy olimlar T. Bomp, V. Zatsiorskiy, M. Stone, G. Haff va boshqa tadqiqotchilar sportchilarning tezkor-kuch tayyorgarligini rivojlantirishda plyometrik mashqlar, qarshilik bilan bajariladigan mashqlar hamda maxsus sport mashqlarining samaradorligini ilmiy jihatdan asoslab berganlar. Ularning fikricha, sportchilar organizmining individual xususiyatlarini hisobga olgan holda mashg'ulot yuklamalarini rejalashtirish jismoniy sifatlarining rivojlanish darajasini sezilarli darajada oshiradi.

Mahalliy olimlar A. Abdullayev, R. Salomov, Y. Yunusov, M. Mahkamjonov va boshqa tadqiqotchilar tomonidan jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari jarayonida jismoniy sifatlerini rivojlantirish masalalari keng o'rganilgan. Biroq regbi sporti bo'yicha talabalarning tezkor-kuch sifatlerini differensial yondashuv asosida rivojlantirish metodikasiga oid tadqiqotlar yetarli emasligi aniqlangan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

1. **Pedagogik kuzatish metodi.** Regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarning jismoniy tayyorgarlik darajasi, mashqlarni bajarish sifati va tezkor-kuch ko'rsatkichlari muntazam kuzatib borildi.
2. **Pedagogik testlash metodi.** Talabalarning tezkor-kuch sifatlerini aniqlash maqsadida 30 metrga yugurish, joyidan uzunlikka sakrash, vertikal sakrash hamda to'ldirma to'p uloqtirish testlaridan foydalanildi.
3. **Pedagogik tajriba-sinov metodi.** Tajriba va nazorat guruhleri tashkil etilib, ishlab chiqilgan differensial metodikaning samaradorligi amaliy mashg'ulotlar davomida sinovdan o'tkazildi.
4. **Matematik-statistik tahlil metodi.** Tadqiqot davomida olingan natijalar statistik qayta ishlanib, guruhlar o'rtasidagi farqlar hamda metodika samaradorligi aniqlandi.

5. Qiyosiy tahlil metodi. Tadqiqot natijalari mahalliy va xorijiy ilmiy manbalarda keltirilgan ma'lumotlar bilan taqqoslanib, ilmiy xulosalar shakllantirildi.

Mazkur metodlar majmuasi regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning differensial metodikasini ilmiy asoslash hamda uning samaradorligini aniqlash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan differensial metodikaning samaradorligini aniqlash maqsadida pedagogik tajriba-sinov ishlari tashkil etildi. Tajribada jami 40 nafar talaba ishtirok etdi. Ular teng ravishda tajriba guruhi (n=20) va nazorat guruhi (n=20) ga ajratildi. Tajriba guruhida ishlab chiqilgan differensial metodika asosida mashg'ulotlar olib borilgan bo'lsa, nazorat guruhida an'anaviy mashg'ulot dasturi qo'llanildi.

Talabalarning tezkor-kuch sifatleri quyidagi testlar yordamida baholandi:

1. 30 metrga yugurish;
2. Joyidan uzunlikka sakrash;
3. Vertikal sakrash;
4. 3 kg li to'ldirma to'p uloqtirish.

1-jadval: **Tajriba va nazorat guruhlarida tezkor-kuch sifatleri ko'rsatkichlarining o'zgarishi**

Ko'rsatkichlar	Guruh	Tajriba boshida	Tajriba oxirida	O'zgarish (%)	Ko'rsatkichlar
30 m yugurish (sek.)	Tajriba Nazorat	4,82	4,48	7,1	30 m yugurish (sek.)
		4,80	4,69	2,3	
Joyidan uzunlikka sakrash (sm)	Tajriba Nazorat	214	233	8,9	Joyidan uzunlikka sakrash (sm)
		216	222	2,8	
Vertikal sakrash (sm)	Tajriba Nazorat	48	56	16,7	Vertikal sakrash (sm)
		49	52	6,1	
To'ldirma to'p uloqtirish (m)	Tajriba Nazorat	8,4	9,7	15,5	To'ldirma to'p uloqtirish (m)
		8,5	8,9	4,7	

Tajriba natijalari shuni ko'rsatdiki, differensial metodika asosida shug'ullangan talabalarda barcha ko'rsatkichlar bo'yicha sezilarli ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Ayniqsa, vertikal sakrash natijalari 16,7 foizga, to'ldirma to'p uloqtirish natijalari esa 15,5 foizga yaxshilangani qayd etildi. Bu esa tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishda individual imkoniyatlarni hisobga olgan holda mashg'ulotlarni tashkil etish samarali ekanligini ko'rsatadi.

Olingan natijalar xorijiy olimlar T. Bomp, G. Haff va M. Stone tomonidan tezkor-kuch tayyorgarligini rivojlantirish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar natijalari bilan hamohangdir. Ularning fikricha, sportchilarning funksional imkoniyatlari va jismoniy tayyorgarlik darajasiga mos ravishda yuklamalarni tabaqalashtirish tezkor-kuch sifatlarining rivojlanish sur'atlarini oshiradi.

Tadqiqot davomida differensial metodika asosida plyometrik mashqlar, qisqa masofaga maksimal tezlikda yugurish, qarshilik bilan bajariladigan mashqlar hamda regbi o'yiniga xos maxsus mashqlar kompleksidan foydalanildi. Ushbu mashqlar sportchilarning nerv-mushak apparatini faollashtirib, portlovchi kuch va tezkorlikning rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Natijalar tahlili shuni ko'rsatdiki, talabalarning jismoniy tayyorgarlik darajasini oldindan aniqlash va mashg'ulot yuklamalarini individual tarzda rejalashtirish tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, mashg'ulotlarda differensial yondashuvni qo'llash ortiqcha charchashning oldini olish, tiklanish jarayonlarini optimallashtirish hamda sportchilarning mashg'ulotlarga bo'lgan qiziqishini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Olingan natijalar regbi sporti bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil etishda differensial metodikaning ilmiy va amaliy ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Regbi sportida tezkor-kuch sifatlari sportchilarning texnik-taktik harakatlari samaradorligini belgilovchi muhim jismoniy sifatlar hisoblanadi.
2. Ilmiy-metodik adabiyotlar tahlili regbi mashg'ulotlarida tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlar mavjudligini, biroq talabalarning individual imkoniyatlarini hisobga olgan differensial metodikalar yetarli darajada ishlab chiqilmaganligini ko'rsatdi.
3. Talabalarning jismoniy tayyorgarlik darajasiga mos ravishda ishlab chiqilgan differensial metodika tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi tajriba-sinov ishlari natijasida aniqlandi.
4. Tajriba guruhida 30 metrga yugurish, joyidan uzunlikka sakrash, vertikal sakrash va to'ldirma to'p uloqtirish ko'rsatkichlarining nazorat guruhiga nisbatan sezilarli yaxshilanishi kuzatildi.
5. Differensial yondashuv asosida tashkil etilgan mashg'ulotlar talabalarning portlovchi kuchi, tezligi, sakrovchanligi va umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.
6. Regbi mashg'ulotlarida individual xususiyatlarni hisobga olgan holda mashg'ulot yuklamalarini tabaqlashtirish sportchilarning funksional imkoniyatlarini samarali rivojlantirish, mashg'ulotlar samaradorligini oshirish hamda yuqori sport natijalariga erishishda muhim omil hisoblanadi.
7. Ishlab chiqilgan differensial metodikani oliy ta'lim muassasalari sport klublari, regbi seksiyalari va sport maktablari amaliyotiga joriy etish maqsadga muvofiqdir.

Shunday qilib, regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarning tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning differensial metodikasi jismoniy tayyorgarlikni takomillashtirishning samarali vositasi ekanligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Foydalanilga adabiyotlar ro'yxati:

1. Мудрик А.В. Социализация человека: учеб. пособие для студентов высш. учеб. завед. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Издательский центр "Академия", 2006. - 304 с.
2. Бомпа Т.О. Периодизация спортивной тренировки. - М.: Олимпийская литература, 2003. - 319 с.
3. Зациорский В.М. Физические качества спортсмена: основы теории и методики воспитания. - М.: Советский спорт, 2009. - 200 с.
4. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры. - М.: Физкультура и спорт, 2008. - 544 с.
5. Верхошанский Ю.В. Основы специальной физической подготовки спортсменов. - М.: Физкультура и спорт, 1988. - 331 с.
6. Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. Теория и методика физического воспитания и спорта. - М.: Академия, 2018. - 496 с.
7. Платонов В.Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. - К.: Олимпийская литература, 2015. - 808 с.
8. Stone M.H., Stone M.E., Sands W.A. Principles and Practice of Resistance Training. - Champaign: Human Kinetics, 2007. - 376 p.
9. Haff G.G., Triplett N.T. Essentials of Strength Training and Conditioning. - 4th ed. - Champaign, IL: Human Kinetics, 2016. - 752 p.
10. Bompa T.O., Buzzichelli C. Periodization: Theory and Methodology of Training. - 6th ed. - Champaign, IL: Human Kinetics, 2019. - 432 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.